

1971 NOV 27

Népszabadság

78

HARMAS ÜNNEPET TARTOTT

legutóbbi hangversenyén a Budapesti Filharmoniai Társaság Zenekara. Budapest születésének 100. évfordulóján szinte változtatás nélkül szövegezte meg azt a műsort, amely 1923-ban az 50 éves Budapestet köszöntötte, s egyúttal megülte a saját 120. születésnapját is, hiszen alapítójának, Erkel Ferencnek vezényletével 1853. november 20-án adta első koncertjét.

Ama nevezetes, fél évszázaddal ezelőtti hangversenyen — akár most — Berlioz *Rákóczi indulója* és Liszt *Magyar fantáziája* a hagyományt, Bartók, Kodály és Dohnányi a magyar zene új törekveit reprezentálta. Ok három rendelésre írtak ünnepi zenét. Bartók nem kis malíciával jegyezte meg egyik levelében: „Az esetnek az a pikantériája, hogy a jelenlegi ultrakeresztény nemzeti Városi Tanács éppen azt a három magyar zeneszerzőt választotta ki, akikből a bolsevista kormányzat idején a Zenei Direktórium állott”. S annak a tanácsnak a három megrendelt mű közül kettőben nem telhetett valami sok öröme.

Bartók, a sovíniszta uszítás éveiben, itt és ekkor, a *Táncszvit* partitúrájában formálta először zenévé a „népek testvérré válásának eszméjét”, a „Dunának, Oltnak egy a hangja” gondolatot. A *Táncszvit*ben kezdődik el az a folyamat, amelyet *Lukács György* ekként értékel: „A néphatalom eszméje Bartók egész tevékenységének alapmotívuma. Népen pedig Magyarországon nem régi korok szentimentális maradványait kell értenünk, hanem nemzetközi értelemben vett népeket, minden népet; minden olyan erőt, amelyet az emberi élet kapitalis-

ta elidegenedése ellen, az ember-séges életért, az emberi feltételekre épülő életért mozgósítani lehet”.

1923-ban Kodály *Psalmus Hungaricus*a sem volt éppenséggel az a muzsika, amely a kurzus fővárosát s annak ünneplő, úri közön-ségét az ilyenkor szokásos cere-móniák fényébe burkolta volna. Hisz tökéletes egységben mondja itt vers és dallam: „Egész ez vá-ros rakva haraggal, Egymásra való nagy bosszúsággal, Elhírese-dett az gazdagsággal, Elhőz fog-ható nincsen álnoksággal”. S a mű megrendítő kórusfináléja messzehangzón hirdeti: „A szegé-nyeket felmagasztalod, A kevé-lyeket aláhajigálad”.

Az ünneplő zenét, a reprezen-táció igényeinek valóban megfe-lelő muzsikát Dohnányi Ernő írta erre az alkalomra: *Ünnepi nyi-tányt*, amelyben a Himnusz, a Szózat és Papp-Váry Elemérné hírhedt irredenta *Hitvallásának* dallamát szötte egybe. Ezt a mű-alkotásnak sem éppen jeles darabot szerencsére most nem adták elő; helyette egykor oly népszerű *Ruralia Hungarica*-ciklusából szó-laltattak meg három tételt. Dohnányi magyar népdalokat dolgoz fel benne, ám az a brahmsos fog-lalat, amelybe az elnyomott pa-rasztság dallamait illeszti, kiveti magából a népdalt, oly idegen a cifra köntös és dallamok szellemé-től, tartásától.

Az ünnepi hangversenyt *Feren-csik János* vezényelte, pontosan, megbízhatóan. Liszt csillogó Ma-

gyar fantáziáját *Falvai Sándor* fölünyes biztonsággal és megra-gadó muzikalitással játszotta, a Magyar zsololtár szóját *Simándy József* énekelte s a *Budapesti Kó-rus* működött benne közre.

A főszereplő ezúttal a 120 éves Filharmonikus Zenekar volt, leg-régibb zenei együttesünk, a ma-gyar zenekari hagyomány legna-gyobb múltú letéteményese. Más országokban, ahol a mienknél szerencsésebb történelmi körülmények között fejlődött a zene-kultúra, 300—400 éves zenekaro-kat tartanak számon, s efféle sze-rényebb jubileumra talán ügyet sem vetnek. Nekünk azonban drága és értékes az a tradíció, amelyet filharmonikusaink teste-sítenek meg, köszöntsük hát ilfő tisztelettel és szeretettel a kiváló együttest, amely mindennapos operaházi elfoglaltsága mellett csaknem 100 éven át egymagában vállalta a zenekari hangverse-nyek terheinek javát. Már-már azt hittük, hogy ez az együttes történelemmé és múlttá válik, de hat évvel ezelőtt felépült lassú sorvadásából, új erőre kapott, s ismét régi hírnevéhez méltón sze-repel itthon és külföldön egy-aránt.

PAUK GYÖRGY, a Londonban élő, kiváló hegedűművész külön-leges műsorral lépett nyilvános hangverseny keretében, a rádió mikrofonja elé: csupa huszadik századi művet szólaltatott meg, javarészt magyar szerzők alkotá-sait. A hagyományt *Bartók, Ko-dály és Prokofjev*, a jelenkort *Bozay Attila és Láng István* kép-

viselte. Bevallom, hegedűestet ilyen progresszív műsorral soha nem hallottam még, pedig a hangszer irodalma — ha a zongoráéval méreteiben nem vetek-szik is — valóban jelenidejűbb műsorok összeállítására ösztönöz-hezné a hegedűsöket.

Pauk hangszerének nagy és sokoldalú művésze. Minden meg-mozdulása, gesztusa költői és mélységesen zenei fogantatású. Lenyűgöző technikai tudása ezért nem tűnik fel, hiszen nem vá-lasztható külön a zenei mondani-valók közlésének forró vágyától. Varázslatosan szép és végtelenül változékony hangja — ez a tö-mör, szinte acélos hegedűhang — sem tündököl önmagában, hanem a zene belső fényében ragyog, a kifejezést szolgálja. Kodály *Ada-giójának* áradó édessége, Prokof-jev *Melódiáinak* románcos vilá-ga teljesen másként hangzott, mint Bozay *Ritornelljeinek* csapongó képsora, vagy Láng Ist-ván bemutatottként elhangzott *Vil-lanások* című ciklusa. Ez a nyolc-tételes, érzelmességében szélsősé-gesen kiáradó, értékes kompozí-ció nehézségében vetekszik Pa-ganini legnehezebb műveivel, ám Pauk György olyan természetes egyszerűséggel adta elő az újdons-ágot, mintha húsz éve minden-nap ezt a zenét játszáná. A hang-verseny csúspontja azonban mégis Bartók *I. szonátájának* sűrű, vérbő előadása volt. A formá-lás tökéletes biztonsága, a részle-tek kimunkálása, a dallamok szenvedélyes átélése, a nagyszerű hangszeres teljesítmény együtte-sen tett rendkívül nagy hatást. *Michael Isadore* igen jó kísé-rő-partner volt, bár a Bartók-műben a hegedűművésznél talán némi-képp haloványabb, önállótlanabb teljesítménnyel.

Breuer János